

gezeilde mechanisering, die voor Constant de basis vormde voor een ontwikkeling, die naar een kunstmatig paradijs zal leiden, heeft volgens Le Roy een

De Kennedylin in Heerenveen, een secundaire verkeerader met twee rijwegen, gescheiden door een middenstrook, ligt in een nieuwbouwwijk. Aan de ene kant een gezinswoning, aan de andere kant scholen en bedrijven van verschillende grootte en hoogte. Tussen de gebouwen groenen de vertrouwde grammaten van de Gemeentelijke Plantsoenendienst. Zo gemakkelijk en goedkoop in het onderhoud. Zo gevoertuintjes voegen zich gehoorzaam in deze Hollands zindelijke omgeving. *Ik wil midden in de gemeente niet neerleggen waarvan niemand weet wat er van komt!* zei Roy tegen de gemeenteraad.

In de stedelijke cultuur heeft de mens zijn relatie met primaire levensbehoeften verloren. Als hij honger op tafel. Ik wil de mensen opnieuw betrekken bij een natuurlijke ontwikkeling, de kinderen spelend verlaten confronteren met de natuur en een volgende generatie religie, noch romantiek. In China hebben ze het schaalige elementaire relaties naast de industrie te ontwikkelen. Zo kan zelfs een grote bevolking met

In het beleid van de Delftse plantsoendienst is de mogelijkheid tot zelfverzaamheid van de bevolking in hoge mate geïntegreerd. In hoeverre de ideeën van Le Roy zullen bijdragen tot een werkelijke mentaliteitsverandering, zowel bij „de deskundigen“ als de doorsnee stadsmens, valt nog lang niet te overzien. Geen reden om pessimistisch te zijn maar de elasticiteit van de consumptie-mechanismen is van dien aard dat de kansen om tot een welzijnsbeleid te komen, te klein zijn om over de eerste successen van Le Roy alleen maar te juichen.

WALTER BARTEN

Tuinman met groene vingers of creativiteitsmaniak

We moeten Le Roy beschermen

Voor wie het na de lawine publicaties nog niet mocht weten, mag eerst even zijn naam uittegenzeggd worden: Louis le Roy, de „tuinman“ (gezuenaam van een botanisch aangedane vormgever), die met afwijzing van alle andere hulpmiddelen dan handkracht en ecologische interesse, een aantal groenprojecten gestalte gaf, die uithalen door aangepaste plantengemeenschappen, gebruik van voorontdurende accentuatie, wotering van aangewaaide en spontaan oprijpende grasgewassen, toegepaste eenvoud en onopzettelijkheid, zowel wat betreft aanleg als soortenkeuze. De Roy behoeft slakken en koestert brandnetels. Maar men zou hem bepaald misverstaan, wanneer men zou menen, dat hij er ook geen pretenties op na houdt; waarover verderop.

De Roy heeft, behalve het Heeren-ense project, zijn eigen tuin en zijn eigen weidheidscheppings-experiment, direct en indirect invloed in al van groen-planningen zoals in Brussel (Universiteit), Rotterdam (Omroep), Overrecht, Groningen, Bolsward, Enschede, Maastricht, Rolde, Akkrum, Twente (H). Met zijn „penser avec les mains“ (denken met de handen) heeft hij een object geschapen, dat zijden mensen van allerlei slag positief tot beroering en actie heeft gebracht.

Trimmen is weggooi
activiteit

En daarmee raakt men aan een kernidee, dat in alle publicaties niet, of in ieder geval onvoldoende, aan de orde is gekomen: de individuele creativiteit als levensnoodzaak. Dat begrip creativiteit, waarvan men geneigd is aan te nemen dat het nauwelijks nog zonder misverstand te gebruiken is vanwege het veelvuldig gebruik ervan, speelt bij Le Roy een immensere rol. Hijzelf wordt z'n bestaansrecht eigenlijk alleen op dat principe. Vandaar ook, dat hij, wat hemzelf betrof, zich bevestigde door in eigen beheer en eigenhandig een kunstje op te trekken. Vandaar ook, dat hij, van de andere kant, zijn afzand van de wereld heeft verteld, die "trimmen" heeft bijgevoegd zijn vormgever en is ervan overtuigd, dat scheppen en herscheppen de enige principes zijn, waarop men zich kan beroepen bij het vervullen van een menswaardige functie. Creativiteit is het enige, waardoor de (moderne) mens zich kan onderscheiden tegen de doodelijke gevolgen van een wereld, die zich juist kenmerkt door uitsluiting van persoonlijke deelname en individuele creaties.

Ook daarmee stuit men op een eigenlijk onbegrip: wat voor de één een noodzakelijke consequentie is van een panta-rhei-filosofie, betekent voor de ander de ondermijning van een noodzakelijk systeem. Errengt men echter geen duidelijkheid van zaken, kan men niet zeggen dat zal de praktijk

Het is allemaal een onderschatting. En men kan niet eens zeggen dat de Royz niet enigermate anders zijn. Het zijn stukken vooruitgang, programma's, tijdschriften, films, interviews enz. Het zijn niet alleen ons, maar ook hienkel te hebben verspoeld. Zelfs het nieuwe Varatvielevisie-debat, waarbij de bekende bezighouders van psychologen, plantologen, filosofen, biologen, biologen, architecten, maatschappijcritici, etc. toch wel wat duidelijkheid en begrip ontvingen. Le Royz's motivatie mocht misschien niet de beste zijn, maar de events, trouwens de reacties van Le Royz. Hij slaagt er niet voldoende in, de essenties van zijn opvattingen gewicht en noodzaak te geven, al kan daarin blijkbaar een verbetering zijn gekomen door het boek, waarvan hij bezig is dat nu al uitverkoort is. (Natuur-in-schakelen, natuur-uitschakelen) (Kluwer, najaar 1972). Het vanbegrip zal blijven bestaan, zodanig en prenties opgetrokken worden, dat de natuur zelf zijn eigen illusies gewerkt worden, die irerel zijn.

ment appellé vervult. Groen moet zijn: verwantschap, botanisch verwantschap van biologisch bestaan. Pas dan kan de hele natuur weer harmoniëren. En kan het plantaardig bestaan voortduren. Het is een hoogmoedig doch dwingend inzicht. Het is een inzicht dat de mens inzicht-bestaant. Vandaar ook dat in zulke projecten als Le Roy bedoelt de creativiteit van de mens voorstaat. Hij moet zich het evenwel bewust zijn van de beperkingen, de eeuwenlange uitputtende monocultuur (eenzijdigheid ten koste van diversiteit) is vervlakt, ontcracht, ontoerd, moet door de daders opnieuw gecreëerd worden. Wat niet kan, moet worden gecreëerd. De mens moet omgaan met de natuur, die mens moet hebben het oerlandschap of een oernatuur te herstellen; dat is wel heel naïef gedacht (maar je zal degenen die het misverstaan en de kosten moeten geven) maar dat is de bedoeling. Het is de streift een soort groen te creëren, dat nog zoveel mogelijk aan die functie beantwoordt: een geleidelijk, op natuurlijke wijze geselecteerd plantengestand; accidentialiteit van het domein; de oerlandschapen; geen mechanische of chemische hulpmiddelen; en zichzelf aanpassend en voortplantend plantenaareel; ordeelohed; toepassing aan wat al is en gebruikt kan worden.

De botanische koord-
danser

Duidelijk is dan ook dat Le Roy zich botanisch als een koorddanser beweegt en gevaar loopt in alle

Plantaardig bewind

Het groen in een stad behoort geen toeval te zijn. Het is noodzaak. Maar, en dat wordt steeds te eenvoudig opgevat, alleen dan, wanneer het de functie van een normaal

A black and white photograph showing a group of people working on a construction site. In the background, a large, multi-story building with many windows is visible. The foreground shows a dirt area with some construction equipment and materials. Several people are standing or working near the equipment.

In Delft.

Foto's Willem Diepraam

eenkomst: anti-autoritaire, langharige plantsoenen!

2. Voorts die liefhebbers, die een nu een nieuwen betrachting van angstvallig af te zien van enige ingreep op enig terrein (als of de monocultuur niet al eeuwenlang heeft huisgehouden) en die hun zinnig ideeën bereikt vinden al gesloten. Het is niet de moeite waard te verdoen rozenverleiding; voor een botanisch varieteenkabinet. Met hen moeten, bittere ironie, op één lijn gegaan worden, die juist de voorval door de natuur. De Roys theorieën werden aangehouden omdat ze dan niets meer aan vermoedende, tijdrovende (tuin)arbeid hoefden te doen. Hun oplichting werd algeheel in milieu-snobisme.

3. De repressief tolerantanten, die in hun gemeenten tevreden kunnen wijzen op een terreintje elders waar „zo'n ecologisch allerhande" al aanwezig is; om voorts, eromheen, te kunnen maaien, schoffelen, spuiten, snoeien en kappen naar hartelust.

De tuinkunstenaars, die romantisch het wilde materiaal bizar groepeeren alsof het etalages betreft, en die het gevoel hebben echt natuurlijk bezig te zijn.

De tuineigenaren, die zich welwillend verpozen langs, niet in, het alternatieve groen zonder enige consequentie te trekken naar hun eigen tuin waar met behulp van chemie en techniek de groene boel wordt kortgehouden.

tuur. Le Roy vergeet bijvoorbeeld te gemakkelijk te vertellen (en da anderen vergeten even gemakkelijk het te vragen) dat aan zijn werk enerzijds een ontzaglijke botanisch-ecologische kennis en ervaring ten grondslag ligt, en anderzijds een niet aflatende, spreuende, hartstochtelijke interesse. Daarnaast wordt verzuimd te vermelden dat zijn buitenbiologische zaken als smaak, in de gevorse aesthetische zin, en vormgevoel immens noodzaak zijn bij alles wat Le Roy onderneemt: veel onvermijdelijker en onmisbaar dan gesuggereerd wordt.

Het is de creativiteit die hem paradijs speelt en die dreigt een doel in zichzelf te zijn. Le Roy's illusie vloeit voort uit het misverstand, dat intentie te meten zou zijn aan de hand van de afwijking van Le Roy, met welk geloof, dat een beroep op medelevenhebber biologisch geïntereerde: zou zijn dan de aanhang van Tiroler hangjeleniers; wat, bijvoorbeeld, wetenschappelijke, maar ook filosofische, geschied is om van de natuur te verwremden (Le Roy, "Mit Linnaeus" is de hele ellende begonnen); of algemener: dat bevestigd wordt door de geschiedenis, peert waar "handen thuis" zou leiden tot biologische integratie. Men hoeft het niet te ontdekken om ervaren te twifelen. Wat Le Roy wil bereiken, bereikt hij bij de ontvankelijkheid van de natuur, die op gaat, raakt het de koude kleren niet. Symptomatisch in dit verband is het gebrek aan invloed van het Kennedyaan-project op de bewoners: een woekering van de natuur.

Gevaren bedreigen
Le Roy

1. Voorop moeten staan de activiteiten van diegenen die alles prijzen wat afwijkt van het tot nu toe gangbare: ze planten dol-driedrui klaver en kwee gras aan, koesteren zuring en paardebloemen als bovenaardse verschijningen, zetten bladluizen uit, jagen mussen en mollen het domein in. Er mag hierbij, terzijde, wel eens gewezen worden op een wat clausfeer modieuze cultuurover-

De tuineigenaren, die zich welwillend verpozen langs, niet in, het alternatieve groen zonder enige consequentie te trekken naar hun eigen tuin waar met behulp van chemie en techniek de groene boel wordt kortgehouden.

bereiken, bereikt hij bij de ontvankelijken; de rest, waar het nou juist om gaat, raakt het de koude kleren niet. Symptomatisch in dit verband is het gebrek aan invloed van het Kennedylaan-project op de omwonenden: een woekereend reserveert binnen de perken van een

voor wie het na de lawine publicaties nog niet mocht weten, moet eerst even zijn naam uitspreken: Louis de Roy is die „tun-man" (geuzenaam van een botanisch aangedane vormgever), die met afwijzing van alle andere hulpmiddelen dan handcracht en een spijer van hout, de natuur van zijn projecten gestalte gaf, die uitblijven door aangepaste plantengenschappen, gebruik van voorhanden steen, voordurende accidetant, woekering van aangewaid- en spontaan (re-)genererende gewassen, toegepaste eenvoud en onopzettelijkheid, zowel wat betreft de aanleg als de afwerking. Het resultaat: slakken en koestert brandstelsels. Maaken men zou hem bepalen misverstaan, wanneer men zou menen, dat hij er ook geen pretenties op na houdt; waarover verderop. De Roy heeft, behalve het Heereen-veense project, zijn eigen tuin en zijn eigen weedheerscheppingsexperiment, direct en indirect invloed op groen-plantenbouw en op de natuur. In Utrecht, Rotterdam (Omrodd) Overche, Groeningen, Bolsward, Enschede, Marum, Rolde, Akkrum, Twente (TH). Met zijn „penser avec les mains" (denken met de handen) heeft hij een object geschapen, dat duizenden menschen tot beoering en actie heeft gebracht.

Louis Le Roy is Heerenveens beste promotor; sinds hij er de nu al tot over onze grenzen bereemde groenprojecten inrichtte aan de Koninklijke Commissie van Landbouw, mag de gemeente zich in een nog steeds groeiende belangstelling verheugen van mensen die nu eens niet alleen voor het Tienpuntje maar ook voor de omgeving kreeg de faam van bakermat van alternatief groen. En al blijft het inderdaad uniek dat een gemeentelijk bestuur een plan van groen aanpak op een pleet op papier heeft gestaan, nu is de realisering van dat plan, staat datzelfde bestuur een beetje betrouwd in de gaten. Het is niet alleen de gemeenteraad door de gemeente verkondigd, dat dit soort projecten zo duur is, ettelijke malen duurder zelfs dan het obligate gazoen aan de straatkant. Het is niet alleen maar waar Le Roy voor pleit is dan ook een totaal andere aanpak dan wat er nu gebeurd is: uitvoerdiepen, wat een Heerenveense

Trimmen is weggooi
activiteit

En daarmee raakt men aan een kernidee, dat in alle publicaties niet, of in ieder geval onvoldoende, aan de orde is gekomen: de dodele creativiteit. Het begrip creativiteit, waarvan men geneigd is aan te nemen, dat het nauwelijks nog zonder misverstanden te hanteren is, wordt nu splitsbaar gemaakt. Het is de rol. Hijzelf grondt zijn bestaansrecht eigenlijk alleen op dat principe. Vandaar ook, dat hij, wat zijn zelf betref, zich niet onderscheidt door in een eigenhandig en in huis op te trekken. Vandaar ook zijn afkeer van de wegroot-activiteit, die „trimmen“ heet. Hij noemt zich vorgeveerd en niet vorgeveerd. Hij is niet in het bezit van enige principes zijn, waarop men zich kan beroepen bij het vervullen van een menswaardige functie. Creativiteit is de functie van de (moderne) mens zich staande kan houden tegen de dodelijke gevolgen van een civilisatie, die zich juist kenmerkt door uitsluiting van de menselijke oorsprong en individuele creaties. Ook daarmee stuit men op een eigenlijk onbegrip: wat voor de één een noodzakelijke consequentie is, is voor de ander een onbetekent voor de ander de onderminning van een noodzakelijk systeem. Het is de afwijking van de eenduidigheid in de theoretische achtergrond dan zal de praktijk ge-

Het is allemaal een onderschatting. En men kan niet eens zeggen dat Le Roy's motieven de meesten daaraan schuldig is. De reeds genoemde makers, programma's, tijdschriften, recensenten, bijlagen, interviews enz. zijn niet alleen ons, maar ook hemzelf, maar ook de Zelfs. Het is de laatste recente Varatelevisie-debat, dat hij met een van de aanwezigen van sociologen, plantologen, filosofen, psychologen, kunstenaars, architecten, schrijvers, schappertjes, met een heel wat duidelijkheid en begrip omwent Le Roy's motivatie mocht verwachten. Het stelde hierin telkens een trouwe, maar ook een Le Roy. Hij slaagt er niet voldoende in, de essenties van zijn opvattingen gewicht en noodzaak te geven. Maar dan is het niet de ontkort miskenning voorzigtig, maar door het boek, waaraan hij bezig is, dat nu al uitverkoort is: „Natuur en inschakelen, natuur en inschakelen“ (1972). Het wanbegrip zal blijven bestaan, zolang er pretenties opgediend worden die niet waar te maken zijn. Het is gewekt worden, die in reël zijn.

Het groen in een stad behoort geen toeval te zijn. Het is noodzaak. Maar, en dat wordt steeds te eenvoudig opgevat, alleen dan, wanneer het de functie van een perma-

De botanische koord-
danser

Duidelijk is dan ook dat Le Roy zich botanisch als een koördinator beweegt en gevaar loopt, alle denkbare richtingen te volgen, die hem tot de rechter is wel dat zijn vallen afhangt van de reacties van het publiek, is dat namelijk onvoldoende of, wat meer dreigt, te veel. Het is daarom van belang, dat de programma, dat is de mislukking afgegeven. Dit lijkt ook inderdaad het geval. En als Le Roy niet aanspocht opjast, zich zelf in bescherming neemt (of wordt genomen), dan is het niet verwonderlijk dat hij nog veel noodlottiger uitdalingen zorgen dan waartegen hijzelf met zijn veelvuldig verkondigde tweeminuten-voor-twaalf-waarschuwing van leer trekt. Het zijn die misverstanden die hem en afen, die hem niet alleen niet kunnen breken; en die hier dan ook om de reden moeten worden aangeduid:

1. Voorop moeten staan de activiteiten van diegenen die alles prijzen wat afwijkt van het tot nu toe gangbare; ze planten dordriest klaver en kwee gras aan, koesteren zuring en paardebloemen als bovenaardse verschijningen, zetten bladluizen uit, jagen mussen en mollen het domein in. Er mag hierbij, terzijde, wel eens gewezen worden op een wat slaafse modieuze cultuurover-

In Delft. Foto's Willem Diepraam

2. Voorts die liefhebbers, die een na den ander toelieten hem de draagstang af te zien van enige jageerp of enig terrein (alsof de monocultuur niet al eeuwenlang heeft huisgehouden) en die hun ideeën bereikt vinden als gewoonten van de natuur en onaanvaardbaar roerden rozenverwildering: voor hen is de milieutuin 'einddoel' en botanisch rarietatenkabinet. Met hen moeten, bittere ironie, op één lijn gesteld worden de liefhebbers van de natuur, die de Roys theorieën worden aangetrokken omdat ze dan niets meer aan vermoedens, tijdovende (tuin)arbeid hoeven te denken: om er een beetje gesproken te zijn. Hun oplichting vindt een alibi in milieu-nobisme.

tuur. Le Roy vergeet bijvoorbeeld te gemakkelijk te vertellen (en de anderen vergeten even gemakkelijk het te vragen) dat aan zijn werk enerzijds een ontzaglijke filosofisch-ecologische kennis en ervaring ten grondslag ligt, en anderzijds niet al aflatende, speurende, hartstochtelijke interesse. Daarnaast wordt verzuimd te vermelden, dat zulke buitenbiologische zaken als smaak, in de gewonsen artistieke vorm, en vermoedelijk menselijke noodzaak zijn: het alles wat Le Roy onderneemt, heeft onvermijdelijk en onmisbaar dan gesuggereerd wordt.

Het is de creativiteit die hem parten speelt en die dreigt een deel in zichzelf te zijn. Le Roy's illustre vloeit voort uit het misverstand, dat intentie te meten zou zijn aan resultaat. Hij is niet tevreden met velen, geloofst dat een brand-nietellenebber biologisch geïntereerder zou zijn dan de aanhanger van Tiroler hanganellen; hij is niet tevreden met de eenzijdige benadering van planten als geschikt is om van de natuur te vervreemden (Le Roy: "Mit Linnaeus is de hele eelende begonnen met de natuur te vervreemden, moeling met de natuur, corrupteert waar „handen thuis“ zou leiden tot biologische integratie. Men hoeft het niet te ontkennen om erbij te denken dat Le Roy wil bereiken, bereikt hij het niet? Het is wel mogelijk: de rest, waar het nou juist om gaat, raakt het de koude kleren niet. Symptomatisch in dit verband is het gebrek aan invloed van de natuur op de menselijke omwonen: een woekender reservoir binnen de perken van een kort gehouden gazoncultuur. Om de integratie haar kansen te geven, moet Le Roy niet worden. Tegen zichzelf, omdat hij in zijn theorie te onduidelijk of te versnipperd die noodzakelijke integratie beklemtoont; tegen mediatoren, die niet in staat zijn om de integratie consequent te maken; tegen de praktijk van het nieuwe Eden aanvalen; en tegen tegenstanders (veel duidelijker) herkenbaar natuurlijk (van de vorigen) die, ook moreel, ongewild, kunnen blijven doen wat ze deden.

Le Roy is een figuur, die, wat bekend geraakt aan de machtige boezem der publiciteit, niet anders doet dan de (beheersde) rol te spelen van mededeling, tussen partijen die elkaar al heel lang niet, of verkeerd, verstaan: botanici en tuinliefde, welzijnsindustrialisten en waterspeculanten, groenbewaarders en groenveroorzorgers. Hij staat zijn integriteit en botanisch-biologisch instinct buiten kijf; zijn aantekelijke dynamiek en smaak voor natuurvoedzaam zijn blijkbaar niet onderworpen aan wel-a-politiek ('Geannexeerde binnen een politiek program zou inkansloos onschadelijk zijn ge- maakt') wordt Le Roy bedreigd door de (beheersde) rol van alle bemiddelars: onbscherm-a van de kou komen te staan.

Misverstanden, misvattingen op zijn best, die wel binnen niet te lange tijd zullen leiden tot de tragische afsluiting van het niet veranderd. Oorzaak daarvan is dat alle wel te denken goede zo moeten veranderen, dreigt te geschieden zonder integratie.

Men moet, en dat is bijna een misverstand er bovenop, dat ook aan het optreden van Le Roy zelf wijten. Hij is verantwoordelijk voor een noodlottige illusie, waarin hij zelf geloofd en die voortkomt uit theoretisering zonder beschouwendheid; de illusie namelijk als zou dit nieuwe groen werkelijk zijn, wat het pretendeert te zijn; na